

Als blijkt dat een ambtsdrager niet zwijgt over wat hem toevertrouwd is, is het gedaan met vertrouwen en veiligheid.

Serie: Grenzen en vertrouwen in de kerkelijke gemeente - 2

Geschonden vertrouwen

In het pastoraat zijn veiligheid, vertrouwen en geheimhouding noodzakelijke voorwaarden in het contact. Goede grenzen geven veiligheid. Als het daar misgaat, zijn de gevolgen ingrijpend, voor het gemeentelid, de gemeente en de kerkenraad. Loslippigheid schept onveiligheid.

Als blijkt dat een ambtsdrager niet zwijgt over wat hem toevertrouwd is, is het gedaan met vertrouwen en veiligheid. In de eerste plaats voor het gemeentelid dat zich kwetsbaar opstelde. Wie van de ambtsdragers kun je nog vertrouwen? Wantrouwen neemt de plaats in van vertrouwen. Zie dat maar weer te herstellen. Daarom is loslippigheid en het schenden van het ambtsgeheim zo schadelijk. Er is per definitie een hoge drempel om te spreken over moeilijkheden, beschadigingen en trauma's. Die drempel wordt een niet te nemen barrière als er geen vertrouwen is als het gaat over het bewaren van het ambtsgeheim. Als een ambtsdrager niet goed kan omgaan met persoonlijke, intieme informatie, dan is hij niet geschikt voor het bekleden van een ambt.

Afstand bewaren

Goed omgaan met grenzen is nodig voor veiligheid en vertrouwen. Dat betekent niet alleen zwijgen over wat je hoort, maar ook een goede afstand bewaren in gesprekken. Pastoraat vraagt om oprechte betrokkenheid, maar evengoed om veilige distantie. Nieuwsgierigheid past daar niet bij. Indringen in intieme details evenmin.

Afstand bewaren geldt ook voor de fysieke, letterlijke afstand in pastorale gesprekken. Helaas vinden in het pastoraat op dit punt ook grensoverschrijdingen plaats: te dicht bij iemand gaan zitten, een arm om iemand heen slaan en gedragingen die nog veel verdergaan. Het begint klein, lijkt onschuldig, maar heeft grote gevolgen voor de pastorale verhouding. Dat mag niet en het is dus een geheim; een lelijk, slecht geheim. Al naar gelang het langer duurt en verdergaat, wordt het gemeentelid verder getraumatiseerd en veroorzaakt de ouderling, predikant of diaken, pastoraal werker, koster of leidinggevende van een vereniging die de grens overschrijdt, steeds meer schade.

Schadelijke gevolgen

Grensoverschrijdend gedrag van ambtsdragers of van andere mensen die een functie hebben in de kerkelijke gemeente, veroorzaakt altijd schade. Naast kapotgemaakt vertrouwen in iemand die vertrouwd werd, gebeurt er veel meer.

Het gemeentelid stapt zelden direct naar iemand om te vertellen wat gebeurd is. Vaak richt zij/hij de pijlen in de eerste plaats op zichzelf en ontstaan er gedachten en gevoelens zoals schaamte, schuld,

wanhoop en afkeuring van zichzelf. Daarbij komen soms nog zelfbeschadiging, isolering en zelfs de neiging tot zelfvernietiging.

Hoe onterecht! Want bij grensoverschrijdend gedrag liggen verantwoordelijkheid en schuld van wat gebeurd is altijd aan de andere kant: bij de dader. Oók in de kerk. Signalen dat er iets fout zit, mogen niet genegeerd worden. Als iemand iets vertelt, dan verdient dit volle aandacht, geloof en een eerlijk onderzoek. Het negeren van signalen, het niet willen geloven van wat gezegd wordt of proberen een kwestie verborgen te houden en te sussen, zijn een nieuw trauma voor een slachtoffer. Bovendien worden degenen die signalen niet serieus en open oppakken, medeverantwoordelijk voor wat aangericht is. Het in de doofpot stoppen maakt schuldig.

Natuurlijk gaat het over moeilijke en schokkende zaken, waarbij het soms moeilijk te overzien is of alle informatie en beschuldigingen over grensoverschrijdende gedragingen correct zijn. Juist daarom is het nodig om extern hulp te vragen. Denk bij grensoverschrijdend gedrag, seksueel misbruik, aan het Meldpunt Seksueel Misbruik (zie daarvoor de link onderaan de homepage van gergeminfo.nl).

Extern hulp vragen

Een kerkenraad die besluit een kwestie zelf te onderzoeken of 'op te lossen', loopt grote risico's. Het is vóór alles nodig om afstand te nemen en objectief te onderzoeken. Dit is feitelijk onmogelijk op te brengen als de beschuldigingen gaan over iemand uit de eigen kerkenraad of over mensen met een kerkelijke functie uit de eigen gemeente. Het Meldpunt kan bovendien onafhankelijk en steunend met het slachtoffer meedenken over bijvoorbeeld het doen van aangifte. Daarom is het verstandig en nodig om extern hulp te vragen. Dit is zowel in het begin als op langere termijn voor alle partijen het beste, ook voor de kerkenraad en de gemeente.

In veel kwesties, waarbij het gaat om zonden tegen de wil en wet van de Heere, kan een kerkenraad zelf goed onderzoek doen. Maar bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het over zaken die emotioneel erg ingrijpend zijn voor kerkenraad en gemeente. Bovendien spelen er bepaalde mechanismen bij iemand die een ander misbruikt; mechanismen die invloed gaan uitoefenen op de manier waarop er gereageerd wordt. Die mechanismen veroorzaken sterke emotionele reacties en kunnen een kerkenraad en een gemeente tot op het bot verdelen. Het gaat daarbij om verstopping, vergoelijken en splitsen. Het is nodig te begrijpen wat dat is en hoe het werkt.

(wordt vervolgd)

P. Eikelboom, Ede